

ДА ПРЕОТКРИЕШ СВОБОДАТА³³⁶

проф. г-р Светла Христова | DOI: <https://doi.org/10.33919/ydcas.21.17>

Като художник Иван Веселинов изразява оригиналните си мисли съвсем естествено и без усилия. Историята на неговото изкуство следва тая на неговата мисъл. В рисунките му виждаме сила и яснота на прозрението - логична проява на таланта на един от създателите на феномена българска анимация. Художествените похвати и практиката от анимационните способности му помагат да показва проблеми от действителността от една недокосната страна. Анимационните му филми ни описват едно и също приключение, което е неговото – приключението на един модерен скептик и пессимист, съзерцател на хаоса.

Творец в две епохи, Иван Веселинов винаги е уникален с избора си на материал за творчество, с художническия си рисунък, продуциран от оригиналната му авторска гледна точка, с постоянната си тревога от уродливите прояви на властимащия, със застъпничеството си за загубените човешки ценности в съвременния свят....

Виждането му за света е своеобразно. Изкуството му е свободна и непринудена игра, с която „иска да ни каже нещо“. Творческата му

специфика се разкрива преди всичко в стилистичното разнообразие на анимационните му образи - винаги впечатляващи, функционално съобразени с философския характер на сюжетите, характерите и конфликтите във филмите му - негова запазена марка.

Демонстративното нарушаване на правдопобие, причудливото и нелогично съчетаване на несъчетаеми в реалността елементи наблюдаваме и в рисунките му и това понякога е карикатура, шарж, а друг път пали въображението със страховити гротескови образи сякаш от преизподнята. В тези рисунки Иван Веселинов излага тезиси, проповядва, поучава, въздейства на душите на зрителите. Така ще бъде, докато безпокойствата на неговото време намират отзвук в душите на бъдещите поколения.

Той обновява и одушевява всичко, за което разказва с убедителността и пламенността на великите творци. В епохата на съвременната технологична матрица, която произвежда масово сива материя на бездуховност, художникът използва широк спектър от изобразителни похвати и стилистически средства като

фигури за изразяване на подвижната си мисъл. Уникалният му визуален стил става критерий в сложния конкурентен свят на анимацията.

Не на всеки е дадено да познае светът на неговите герои и истории. За да ги усетиш, трябва да изминеш пътя на художника, който може да се сравни с мелодия, която художникът ти пее. За да я чуе сърцето ти, са нужни знания, чувствителност и фантазия, желание да търсиш и откриеш смисъла на човешката природа и обществените явления.

Драги читателю,

Книгата „Иван Веселинов. Гротески и карикатури“, която е в ръцете ти, дава възможност да се проясни и обогати връзката между анимационното изкуство и своеобразната художническа територия на гротеската и карикатурата в творческия път на почетния професор на НБУ Иван Веселинов.

Световното признание на неговите анимационни филми³³⁷ сякаш ни задължава по-внимателно да се вгледаме и в изявата му на карикатурист, която през цялото време съпътства творчеството му в анимацията. Вероятно значителните художествени постижения на анимационните му филми може да се усетят като художествена рефлексия именно тук - в гротеските и карикатурите, където пред нас се разгръща ознаковаването на персонажи и предмети, свързани във филмите му с графичния език на модерната визуална комуникация (Из. 1).

| **Изображение 1.** Корица към албума Иван Веселинов. Гротески и карикатури

Разглеждайки неговите рисунки в тази книга, ние отново се убеждаваме в това, че е артист с дарба за вечно откривателство – философ с мощен полет, понякога неразбран. Условно (не би могло другояче!) разделени в два дяла – гротески и карикатури, тези рисунки може да ни объркат и озадачат, но не можем да не бъдем трогнати от дълбокото преживяване, което ги е родило. Деформирани гротесково, грозни, те може да породят възмущение, което не може да се анализира – сякаш художникът внушава нещо, което думите са безсилни да открият, споделя с другите съкровищата на своето сърце, но на другите не е по силите им да го разберат. Може би така всеки творец крачи самотен, рамо до рамо, но не заедно със своите събратя, непознат от тях. Или както самият Иван Веселинов пише:

337 Виж Анимационният свят на Иван Веселинов. The animation world of Ivan Vesselinov. София: НБУ. 2015 г. ISBN 978-954-535-840-1

*На този пред мен
 не познавам
 лицето.
 На този след мен
 Лицето му
 Никога не са видели.
 А сме неразделни
 Цял живот.³³⁸*

Срещата с тези рисунки неизбежно е преживяване, което изисква лично осмисляне и оценка. Рисунката в карикатурата е с ярко изразен функционален характер, проявен в сюжета. Тя има знаков характер и е с важни функции: да покаже особеностите на героя, характера на действията му в сюжета, (а в анимационния филм тя може да определя начинът му на движение), функцията на предметите около него. Всеки шрих носи информация за действието и развитието на характера в сюжета. Изобщо линията на рисунка е неотменна част от гротесковия характер на героите и сюжетите. Ясно е, че те имат силно естетическо въздействие и извън тяхната анимационна същност. Тук изобразените хора са гротескови, уродливи, причудливо страшни и заплашителни, а деформацията им е задължителен художествен похват. За Иван Веселинов стилът е средство, а не цел. Той не иска да увлича, той иска да убеди, да предаде идеите си чрез аналогии, образи, метафори, да установи връзка между нашата съзерцателност и мисълта му. Но тъй като мисълта му е флуидна и дълбока, а пътищата, по които ни кани да го следваме, са нови и непредвидени, понеже често трябва да отиваме срещу обичайно възприетото и признатото, на него му е необходимо да притежава рядка изобретателност, пълно познаване на всички източници на визуалния образ, за да бъде винаги не само разбираем и ясен, но привличащ и впечатляващ. Той притежава гарбата да прониква в изследваното, неясното и неизразимото и рисувайки сюжети, които са почти от областта на окултното, които надвишават разума и които всъщност изглеждат неподатливи за умствено разбиране. Той умее безспирно да призовава близки образи пред нас и с помощта на изобилни метафори, със се-

тивността и с абстракцията, прави осезаемо и конкретно онова, което всъщност като че ли е предназначено да ни отбягва или да остава мъгляво и неизвестно.

В тях по парадоксален начин с един замах е „хваната“ типологията на образа. Това е чудото, импулса в изкуството на карикатуриста, видимата следа от божественото съчетание на рисунка със светкавицата-просветление на ума.

Онова, което можем да искаме от карикатурата, е тя да носи печата на оригинално съждение, да отговаря на безпокойствата на въпросите, на нуждите на времето, в което се поражда. От тази гледна точка гротеските и карикатурите на Иван Веселинов са мощни, оригинални и съвременни: те са фокус от интелектуална и интуитивна сила, те ни задоволяват със своя строг анализ и ни въздействат със своите заключения. Изкуството му на карикатурист, плод на идеалния брак между разума и интуицията, ни изправя лице срещу лице с действителността, доближава изкуство с философия и артистичност. Духът на нашето време минава през мисълта му. Иван Веселинов предава в резюме моралната криза на това време и изразява в гротескова форма всички безпокойства, които преживяваме и които ще възлунват още много поколения.

Гледайки тези рисунки, сякаш ставаме свидетели на раждането на сюжети и теми, в които Иван Веселинов напипва типаж, изпробва ги за развитие на движещите се образи в анимацията. Вглеждайки се в гротеските и карикатурите от тази книга, можем да направим паралел с герои и послания в неговите анимационни филми: „Страх“, „Въжеиграчът“, „Наследници“, „Малка дневна музика“, „Куче марка“, „Камуфлаж“, „История с вълк“, „Джунгла под прозореца“ и „Черна хроника“ и т.н. Усещаме саркастичното му чувство за хумор, сякаш чуваме сардоничния му смях. Съзнаваме, че духът разбира истински себе си, когато се фокусира върху особеното, т.е. върху изкуството и се преоткрива като свобода.